

1 Jaké jsou podmínky pro dosažení rozvodu?

Bulharské právo uznává následující způsoby zániku manželství rozvodem:

rozvod na základě oboustranné dohody podle § 50 a § 51 zákona o rodině (*Semeen kodeks*),

rozvod na základě návrhu podaného z důvodu závažného a nenapravitelného rozvratu manželství podle § 49 zákona o rodině,

rozvod na základě návrhu podaného z důvodu závažného a nenapravitelného rozvratu manželství na základě dohody mezi oběma manžely podle § 49 odst. 4 zákona o rodině, aniž soud zkoumá příčiny rozvratu.

V případě rozvodu na základě oboustranné dohody podají manželé společný návrh k okresnímu soudu (*rajonen sad*), jehož součástí je dohoda podle § 50 zákona o rodině. V dohodě jsou manželé povinni vypořádat záležitosti týkající se bydliště dětí, výkonu rodičovských práv, styku s dětmi a vyživovacích povinností vůči nim, rozdělení majetku, užívání rodinné domácnosti manželů, vyživovacích povinností vůči manželce či manželovi a příjmení. Soud musí takovou dohodu o vypořádání schválit, přičemž dohlédne na to, aby byly ochráněny zájmy dětí. Pakliže soud dospěje k závěru, že dohoda byla uzavřena vadně nebo že zájmy dětí nejsou náležitě chráněny, stanoví lhůtu k odstranění těchto nedostatků. Nejsou-li nedostatky ve stanovené lhůtě odstraněny, soud návrh na rozvod zamítne.

V případě rozvodu na základě žaloby podané z důvodu závažného a nenapravitelného rozvratu manželství podává návrh jeden z manželů. Žalobou se zabývá okresní soud (*rajonen sad*), v jehož obvodě se nachází místo odpůrcova bydliště. Soud v rozsudku z moci úřední rozhodne o zavinění rozvratu manželství a o výkonu rodičovských práv, styku s dětmi narozenými v tomto manželství a vyživovacích povinnostech vůči nim, o rozdělení majetku, užívání rodinného sídla, vyživovacích povinnostech vůči manželce či manželovi a o užívání manželova příjmení. Tato pravidla se použijí v případě, že strany spolu neuzavřely smlouvu o majetkovém režimu mezi manželi (manželskou smlouvu), která by výše uvedené poměry pro případ rozvodu uspořádávala.

V případě rozvodu na základě žaloby mohou manželé prohlásit, že se dohodli na závazném uspořádání záležitostí týkajících se výkonu rodičovských práv, styku s dětmi narozenými v tomto manželství a vyživovacích povinností vůči nim, rozdělení majetku, užívání rodinné domácnosti, vyživovacích povinností vůči manželce či manželovi a užívání manželova příjmení. O otázce zavinění rozhoduje soud pouze tehdy, je-li o to jednou stranou nebo oběma stranami řízení výslovně požádán, vždy však musí dojít k závěru, že pro ukončení manželství je dán důvod, totiž závažný a nenapravitelný rozvrat manželství.

2 Jaké jsou důvody k rozvodu?

V případě rozvodu na základě oboustranné dohody a společného návrhu:

Základem pro povolení rozvodu na základě oboustranné dohody je prohlášení manželů o jejich závazném a neochvějném oboustranném souhlasu se zánikem manželství. Důvody, které vedou manžele k zániku manželství, soud nezkontroluje.

V případě rozvodu na základě žaloby:

Základem pro povolení rozvodu na základě žaloby je závažný a nenapravitelný rozvrat manželství. Pojem „závažný a nenapravitelný rozvrat manželství“ zákon dále nedefinuje. Podle právní teorie a judikatury Nejvyššího kasačního soudu (*Varhoven kasacionen sad*) se o závažný a nenapravitelný rozvrat manželství jedná tehdy, když manželský svazek sice formálně existuje, ale je zcela zbaven své podstaty, kterou mu ukládá obecný mrav a zákon. Závažný a nenapravitelný rozvrat manželství je objektivní stav, o kterém si soud učiní úsudek vždy na základě okolností daného případu. Jsou přípustné všechny důkazní prostředky, včetně výslechu svědků. Zákon nestanoví žádná závazná kritéria pro stanovení, co je závažný a nenapravitelný rozvrat manželství. Podle judikatury o závažný a nenapravitelný rozvrat manželství jde v případě cizoložství, dlouhodobé faktické rozluky, alkoholismu a narkomanie, hrubého tělesného i duševního násilí, soustavného zanedbávání rodiny a v některých dalších případech. Nový zákon o rodině již soudu neukládá, aby z moci úřední vynesl rozsudek o příčinách rozvratu manželství; výjimkou jsou případy, kdy si jedna nebo obě strany takový rozsudek výslovně vyžádají. Nedojde-li ovšem k uzavření dohody, je otázka zavinění rozhodujícím faktorem při rozhodování o záležitostech týkajících se výkonu rodičovských práv, styku s dětmi narozenými v manželství a vyživovacích povinností vůči nim a užívání rodinné domácnosti.

3 Jaké jsou právní důsledky rozvodu s ohledem na:

3.1 osobní vztahy mezi manželi (například užívání příjmení)

Po rozvodu může soud rozhodnout o ponechání manželova příjmení, nebo může na žádost povolit, aby jeden z manželů přijal zpět své dřívější příjmení. Druhý manžel nemůže proti žádosti o ponechání manželova příjmení nebo o přijetí dřívějšího příjmení vznést námitku.

3.2 rozdělení jmění manželů

Nový zákon o rodině stanoví několik možností uspořádání majetkových poměrů manželů v době manželství: zákonný režim společného jmění manželů, zákonný režim odděleného jmění manželů a smluvní režim.

1. Režim společného jmění manželů spočívá v nerozdílném společném vlastnictví veškerého majetku nabytého v době manželství, včetně hotovostních vkladů. Tento majetek je společným vlastnictvím obou manželů bez ohledu na to, který z manželů jej získal, pakliže byl získán díky společnému příspěvku obou manželů. Společné příspěvky manželů může mít podobu vkladu finančních prostředků, odvedení práce či péče o děti a domácnost. Není-li prokázán opak, má se za to, že manželé ke společnému jmění přispěli. Podle platného zákona o rodině (přijato v roce 2009) již hotovostní vklady nepředstavují společné jmění manželů.

Osobní vlastnictví každého z manželů tvoří majetek získaný před uzavřením manželství a rovněž dědictví a dary získané v době manželství. Movitý majetek, který jeden z manželů získá v době manželství pro svou běžnou osobní potřebu nebo za účelem výkonu svého povolání, je majetkem osobním.

Po rozvodu se společné jmění manželů stává běžným majetkem.

2. Režim odděleného jmění manželů:

Práva nabytá jedním nebo druhým z manželů v době manželství představují práva, která jsou v osobním držení dotyčného manžela, avšak v případě ukončení manželství na základě návrhu je každý z manželů oprávněn k získání určitého podílu z hodnoty práv, která v době manželství nabyl druhý manžel, a to v rozsahu úměrném příspěvku manžela, jenž si takový nárok činí, v podobě práce, vlastních finančních prostředků, péče o děti, péče o domácnost nebo v nějaké jiné podobě. Náklady na uspokojování potřeb rodiny nesou oba manželé a manželé společně a nerozdílně odpovídají za plnění přijatých závazků spojených s uspokojováním každodenních potřeb rodiny.

3. Smluvní režim:

Podle nového zákona o rodině manželé nově mohou uzavřít manželskou smlouvu. Manželskou smlouvu spolu mohou manželé uzavřít před sňatkem nebo v době manželství. Manželská smlouva je omezena na rozdělení majetku mezi obě strany, například ustanovení týkající se práv stran na majetek nabytý v době manželství, práv stran na majetek, který vlastnily před uzavřením manželství, způsobu spravování majetku včetně rodinné domácnosti a nakládání s tímto majetkem, sdílení výdajů a závazků stran, majetkových důsledků v případě rozvodu, vyživovacích povinností manželů v době manželství a v případě rozvodu a vyživovacích povinností vůči dětem narozeným v manželství. Smlouva nesmí obsahovat ustanovení, kterým by se předmanželské jmění některé ze stran měnilo ve společné jmění manželů. Manželská smlouva nesmí obsahovat ani ustanovení týkající se uspořádání poměrů pro případ smrti některého z manželů, s výjimkou stanovení podílu manželů na dohodnutém společném jmění manželů v případě zániku manželství. Na veškeré majetkové poměry, které manželská smlouva neupravuje, se vztahuje zákonem upravený režim společného jmění manželů.

Bez ohledu na režim, který si manželé zvolí, se na nakládání s rodinnou domácností vztahuje obecný režim: je-li rodinné sídlo osobním jménem některého z manželů, je k nakládáním s takovým majetkem třeba souhlasu druhého manžela, ledaže oba manželé vlastní ještě jiné sídlo, které je v jejich společném vlastnictví nebo v osobním vlastnictví obou z nich. Pokud se spolu manželé nedohodnou, nakládání s tímto majetkem může povolit okresní soud, pakliže shledá, že tím nevznikne újma nezletilým dětem, ani rodině. Jsou-li manželé rozvedeni a nemohou-li rodinnou domácnost užívat samostatně oba manželé, soud přizná právo užívat tuto domácnost jednomu z manželů, a sice tomu, který o to požádá a který se nachází v bytové nouzi. Jsou-li v manželství nezletilé děti, které se v manželství narodily, soud rozhodne o užívání rodinné domácnosti z moci úřední, přičemž právo na užívání domácnosti může přiznat tomu z manželů, jemuž byl přiznán výkon rodičovských práv, a to na celou dobu výkonu těchto práv.

Po rozvodu přestávají být bývalí manželé svými zákonnými dědici a pozbývají veškeré výhody týkající se uspořádání poměrů po smrti bývalého partnera. Po rozvodu lze požadovat vrácení darů představujících majetek velké hodnoty, pakliže se jedná o majetek darovaný jedním z manželů nebo jeho blízkými příbuznými druhému z manželů v souvislosti s manželstvím nebo v době manželství, kromě případů, kdy je to v rozporu s obecnými mravy. Žádost o vrácení daru lze podat do jednoho roku od rozvodu manželství.

Zákonem upravený režim společného jmění manželů se vztahuje na osoby, které se při vstupu do manželství nedohodly na žádném režimu uspořádání svých majetkových poměrů, a na osoby nezletilé či osoby s omezenou způsobilostí k právům a právním úkonům. Majetkový režim je evidován v rejstříku manželských majetkových poměrů. Majetkový režim lze v průběhu manželství změnit. Tyto změny jsou zaznamenány v matrice manželství a v uvedeném rejstříku. Manželské smlouvy a zákonný majetkový režim jsou evidovány v ústředním elektronickém rejstříku, který spravuje Rejstříková agentura. Rejstřík je veřejně přístupný. Není-li v rejstříku záznam o majetkovém režimu, vztahuje se na právní úkony jednoho z manželů vůči třetím stranám zákonný režim společného jmění manželů.

3.3 nezletilé děti manželů

V bulharských právních předpisech se používá právní termín „výkon rodičovských práv“.

Soud je v rámci svého rozhodnutí o rozvodu manželství, jímž dochází k zániku manželství, povinen rozsoudit sporné záležitosti týkající se výkonu rodičovských práv, styku s dětmi narozenými v manželství a vyživovacích povinností vůči nim a užívání rodinné domácnosti. Soud při tom bere v úvahu zájmy dětí. Soud rozhoduje o tom, kdo z manželů bude vykonávat rodičovská práva, a stanoví za tím účelem opatření týkající se výkonu těchto práv, vzájemného styku dětí a rodičů a vyživovacích povinností vůči dětem. Při rozhodování o tom, kdo z rodičů bude vykonávat rodičovská práva, soud posuzuje veškeré okolnosti související se zájmy dětí, vyslechne rodiče a v případě, že jejich děti jsou starší deseti let, i děti.

3.4 vyživovací povinnosti vůči druhému z manželů?

Podle § 83 zákona o rodině je výživné přiznáno pouze tomu z manželů, který nezapříčinil rozvod manželství. Vyživovací povinnosti platí pouze po dobu tří let po zániku manželství, pokud se strany nedohodnou na delším období. V případě, že se rodič, který je příjemcem výživného, nachází v obzvláště tíživé situaci a druhý z rodičů může výživné platit bez obzvláštních obtíží, může soud období vyživovací povinnosti prodloužit. Uzavřením nového sňatku bývalý manžel svého práva na výživné pozbývá. V praxi se bývalým manželům přiznává nárok na výživné nebo stanovuje vyživovací povinnost jen zřídka.

4 Co se v praxi rozumí právním pojmem „rozluka“?

Právní pojem rozluka v současné bulharské legislativě neexistuje.

V judikatuře se faktickou rozlukou rozumí stav, kdy spolu manželé nežijí, ani nemají společnou domácnost. Nejedná se však o právní institut „rozluky“.

5 Jaké jsou podmínky rozluky?

Viz otázka č. 4.

6 Jaké jsou právní důsledky rozluky?

Viz otázka č. 4.

7 Co se v praxi rozumí pojmem „prohlášení manželství za neplatné“?

Platné bulharské právní předpisy používají pojem „prohlášení manželství za neplatné“. Prohlášení manželství za neplatné je jedním ze způsobů, jak v rámci bulharského práva může manželství zaniknout. Až do rozhodnutí soudu o neplatnosti manželství se manželství považuje za platné. Manželství může být prohlášeno za neplatné jen na základě rozhodnutí soudu: na neplatnost manželství se nelze odvolávat dříve, než ji prohlásí soud.

8 Jaké jsou podmínky pro prohlášení manželství za neplatné?

Aby manželství mohlo být prohlášeno za neplatné, je nutné, aby jeden z manželů:

byl v době uzavření manželství mladší osmnácti let, a pokud byl starší šestnácti let, uzavřel je bez svolení soudu,

byl v manželském svazku s jinou osobou,

byl prohlášen za nezpůsobilého k právům a právním úkonům nebo trpěl duševním nemocněním nebo duševním postižením, které jeho prohlášení za nezpůsobilého k právům a právním úkonům opodstatňuje,

trpěl onemocněním, které vážně ohrožuje život nebo zdraví potomků či druhého z manželů vyjma případů, kdy onemocnění ohrožuje pouze druhého z manželů, jenž si byl onemocnění vědom,

byl přímým předkem nebo potomkem druhého z manželů,

byl bratrem nebo sestrou, bratrancem, sestřenicí nebo jiným příbuzným druhého z manželů až do čtvrtého pokolení počítaného od druhého manžela,

byl adoptivním rodičem nebo adoptovaným dítětem druhého z manželů,

byl k uzavření manželství donucen pod pohrůzkou vážného a skutečného nebezpečí, které by mohlo ohrozit jeho vlastní život, zdraví nebo čest nebo čest jeho rodiny.

9 Jaké jsou právní důsledky prohlášení manželství za neplatné?

V závislosti na povaze skutečnosti narušující manželský stav může návrh na prohlášení manželství za neplatné podat buď některý z manželů, který se touto skutečností cítí postižen, nebo státní zástupce, manžel či manželka z prvního manželství, popřípadě státní zástupce a manžel či manželka. Osoby oprávněné podat k soudu návrh na prohlášení manželství za neplatné, jakož i lhůty pro takové podání, stanoví § 97 zákona o rodině.

Důsledky prohlášení manželství za neplatné jsou jak z hlediska osobních a majetkových poměrů mezi manželi, tak i z hlediska vztahů mezi manželi a dětmi stejné, jako důsledky rozvodu. V případech, kdy je manželství prohlášeno za neplatné, odpovídá jednání ve zlé víře zapříčinění rozvratu manželství v případě rozvodu. Děti počaté nebo narozené za doby trvání manželství, které bylo prohlášeno za neplatné, se považují za děti narozené v manželství a platí domněnka otcovství manžela.

10 Existují alternativní mimosoudní prostředky umožňující řešit otázky týkající se rozvodu bez nutnosti obracet se na soud?

Jedinou možností, jak ukončit manželství rozvodem, je podat žalobu, respektive návrh k soudu.

Pokud se strany rozhodnou pro mediaci, přeruší se soudní řízení.

11 Kam mám podat svůj návrh na rozvod/rozluku osob/prohlášení manželství za neplatné? Jaké náležitosti musí být splněny a jaké dokumenty by měly být přiloženy k žádosti?

Okresní soud (*rajonen sad*) je jakožto soud prvního stupně příslušný rozhodovat o žalobách na rozvod z důvodu rozvratu manželství i návrzích na prohlášení manželství za neplatné. Tyto soudy se zabývají rovněž žádostmi o rozvod na základě oboustranné dohody manželů. Návrh (žaloba) by měl být podán u soudu místně příslušného podle bydliště odpůrce (žalovaného). Soud z vlastní iniciativy nezkontroluje svou příslušnost; pokud však odpůrce ve stanovené lhůtě namítne nepřislušnost soudu, musí nepřislušný soud věc postoupit soudu příslušnému.

Strana, která o rozvod žádá, se musí osobně dostavit k soudnímu jednání za účelem posouzení dané věci. V případě rozvodu po vzájemné dohodě se musí osobně dostavit obě strany. Nedostaví-li se bez řádného odůvodnění, je věc zamítnuta.

Ve věcech manželských není možné vynést rozsudek pro zmeškání.

12 Je možno získat právní pomoc na pokrytí nákladů spojených s řízením?

Účastníci řízení mohou získat právní pomoc za obvyklých podmínek pro její poskytnutí. Tyto podmínky stanoví zákon o právní pomoci (*Zakon za pravnata pomošt*).

13 Je možné podat proti rozhodnutí o rozvodu manželství/rozluce/prohlášení manželství za neplatné opravný prostředek?

Proti rozhodnutí o rozvodu na základě oboustranné dohody se odvolat nelze.

Poté, co účastník řízení obdrží rozhodnutí o návrhu na prohlášení manželství za neplatné nebo o žalobě na rozvod, má dva týdny na podání odvolání ke krajskému soudu. Rozhodnutí o rozvodu nabývá účinnosti i tehdy, bylo-li odvolání podáno proti výroku, který se týká zavinění.

14 Co musím udělat pro to, aby rozhodnutí o rozvodu/rozluce/prohlášení manželství za neplatné, které vynesl soud v jiném členském státě, bylo uznáno v tomto členském státě?

V tomto případě se použije nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, které je provedeno článkem 621 občanského soudního řádu (*Graždanski procesualen kodeks*). Rozhodnutí nebo jiná listina jsou dodrženy orgánem, jemuž jsou předloženy, a to na základě druhopisu ověřeného soudem, který je vydal, a připojeného osvědčení, pokud to vyžaduje akt Evropské unie. Rozhodnutí spadající do oblasti působnosti čl. 21 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 uznávají příslušné registrační orgány.

Dotčená osoba může požádat o uznání rozhodnutí postupem stanoveným v článku 623 občanského soudního řádu krajský soud, který je příslušný pro místo trvalého pobytu odpůrce nebo jeho sídlo, nebo nemá-li odpůrce trvalé bydliště nebo sídlo na území Bulharské republiky, soud příslušný pro místo trvalého pobytu nebo sídlo dotčené osoby. Nemá-li dotčená osoba trvalé bydliště ani sídlo na území Bulharské republiky, podává se žádost městskému soudu v Sofii (*Sofijski gradski sad*).

15 Na který soud bych se měl obrátit, pokud chci rozporovat uznání rozhodnutí o rozvodu/rozluce/zrušení manželství vyneslému v jiném členském státě? Jaké řízení se v těchto případech použije?

V tomto případě se použije nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, které je provedeno články 622 a 623 občanského soudního řádu.

Strana, která rozporuje uznání rozhodnutí, může usnesení o uznání rozhodnutí, případně usnesení, kterým se nařizuje nucený výkon rozhodnutí, napadnout. Proti usnesení se lze odvolat k odvolacímu soudu v Sofii (*Sofijski apelativen sad*). Proti rozhodnutí odvolacího soudu v Sofii lze podat pouze dovolání k Nejvyššímu kasačnímu soudu.

16 Právo, kterého státu se použije na rozvodové řízení mezi manželi, kteří nežijí v tomto členském státu nebo kteří mají rozdílná státní občanství?

V tomto případě se použije nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použije se zákon o mezinárodním právu soukromém (*Kodeks na međunarodnoto chastno pravo*) (KMCP).

Právně použitelným v případě prohlášení manželství za neplatné je právo platné v místě, kde bylo toto manželství uzavřeno.

Osobní vztahy mezi manželi se řídí jejich společným vnitrostátním právem. Mají-li různou státní příslušnost, řídí se jejich vztahy zákonem státu, ve kterém mají obvyklé společné bydliště. Pokud takové bydliště nemají, řídí se jejich vztahy zákonem státu, k němuž mají oba manželé společně nejtěsnější vazby. Majetkové poměry mezi manželi se řídí právem platným pro jejich osobní vztahy.

Rozvod manželů, kteří mají tutéž státní příslušnost, se řídí zákonem státu, jehož jsou občany v době podání žaloby (návrhu) na rozvod. Rozvod manželů, kteří mají různou státní příslušnost, se řídí zákonem státu, ve kterém mají v době podání návrhu na rozvod své obvyklé společné bydliště. Pokud manželé nemají žádné společné obvyklé bydliště, použije se bulharské právo.

Tyto internetové stránky jsou součástí portálu [Vaše Evropa](#).

Velice uvítáme jakoukoli [zpětnou vazbu](#) ohledně užitečnosti poskytnutých informací.

This webpage is part of an EU quality network

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.